

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

Skånland kommune
Postboks 240
9439 Evenskjer

25. juli 2012

Høringsuttalelse til kommunal planstrategi for Skånland 2012 - 2016

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at Skånland kommune har sin kommunale planstrategi til offentlig høring og ønsker å komme med innspill.

Uttalelsen omhandler i hovedsak koblingen mellom folkehelse og friluftsliv.

Folkehelse / levekår

FNF Troms er positive til at forebygging og å utjevne sosiale forskjeller kommenteres i avsnittet om folkehelse (4.1.7). FNF Troms minner om at en av de vesentligste intensjonene i den nye samhandlingsreformen av 1.1.2012 nettopp er å gjøre forebyggende helsearbeid. Samhandlingsreformen setter kommunene i en nøkkelrolle ved å gi dem mer ansvar, i tillegg til å oppfordre til nærere samarbeid med frivillige lag og foreninger. FNF Troms minner om at kommunen må tenke folkehelse i hver en plan og at tematikken er sektorovergripende. Folkehelseperspektivet må gå som en rød tråd gjennom all samfunnsplanlegging skal en lykkes i å få en friskere befolkning. Det er mange faktorer som påvirker helsetilstanden vår, men blant de viktigste elementene for god folkehelse ønsker FNF Troms å trekke fram sosial kapital (inkludering, nettverk, tillit) og fysisk aktivitet, særlig kombinert med naturopplevelser.

FNF Troms ønsker å understreke friluftslivets betydning for folkehelse og håper dette vil bli sterkere vektlagt i planstrategien. Friluftsliv er landets største enkeltkilde til fysisk aktivitet og 90 % av Norges befolkning deltar i løpet av året. Friluftsliv er førstevalget for de som ønsker å komme i form, de inaktives foretrukne aktivitet, har lave investeringskostnader, er lavterskel og sosialt utjevne. Friluftslivet favner bredt og fanger ofte opp de som detter utenfor konkurransebasert aktivitet, samt er en aktivitet hvor nettverk dannes og styrkes. Friluftsliv har dokumentert positiv effekt på fysisk og psykisk helse, og flere forskningsrapporter viser at naturopplevelser kombinert med fysisk aktivitet er blant de viktigste faktorene for vår totale helsetilstand.

I den nye folkehelseloven fremheves det at kommunen skal bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt. Det foreslås også at kommunene i forbindelse med kommunal planstrategi skal ta stilling til folkehelseutfordringene i kommunen. Skånland har tatt stilling til folkehelseutfordringene og har som de fleste kommuner noen trender hva gjelder livsstilsrelaterte

FNF Troms, Fylkeshuset, Pb. 6105, 9291 Tromsø
Tlf: 776 42131 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivorganisasjoner i Troms og representerer over 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening.

sykdommer som er ønskelig å snu. Alle delplaner, temaplaner osv bør omtale folkehelseperspektivet og hvordan dette kan ivaretas i den enkelte plan. God helse skapes i skjæringspunktet mellom enkeltindividets frie valg og samfunnets innsats for å tilrettelegge slik at de sunne og helsefremmende valgene blir de enkle og naturlige. FNF Troms vil også påpeke at når større tiltak og reguleringer planlegges, må det være en hovedregel at det skal kreves og gjennomføres helsekonsekvensutredning av tiltaket/reguleringen.

FNF Troms anbefaler Skånland kommune å prioritere en økt satsing på friluftsliv som en sentral strategi for å bedre folkehelsen og levekårene i kommunen. Gjennom å gjøre enkle tiltak som stimulerer til økt friluftslivsaktivitet vil kommunene få mye igjen for hver investerte krone. FNF Troms mener følgende strategier og tiltak vil være viktige for å bedre folkehelsen og livskvaliteten i kommunen:

Tilrettelegging for friluftsliv og uteaktivitet i barnehage og skole

FNF Troms mener at et av de viktigste forebyggende tiltakene en kan iverksette for bedret folkehelse er å gjennomføre gode tiltak rettet mot barn og unge. Kommunens skoler og barnehager må i størst mulig grad settes i stand til å ha et høyt og kunnskapsbasert fokus på fysisk aktivitet/friluftsliv og sunt kosthold. Områdene rundt skoler og barnehager bør sikres og evt. tilrettelegges, slik at ungene er mest mulig aktive både på dagtid og i fritiden.

I planstrategien trekker Skånland kommune frem at de fokuserer på ”Bra mat i barnehage” og på kosthold og ernæring i 6. og 9. klasse, noe FNF Troms synes er meget positivt. FNF Troms mener at kommunen også bør satse mer aktivt på aktivitet i uteområder under læringsprosessen i barnehager og skoler. Gode, eksisterende tiltak er for eksempel ”Den naturlige skolesekken” eller ”Læring i friluft”. Hovedmålet til sistnevnte er *mer og bedre uteaktivitet i barnehage, grunnskole og SFO*. ”Læring i friluft” forener læringsmål, fysisk aktivitet, naturopplevelser og sosialt miljø på en effektiv måte. Et godt forankret pedagogisk innhold når en er ute, og uteaktivitet som relateres til lærerplanen i Kunnskapsløftet og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, er verdifulle og langsiktige folkehelseiltak.

Sti- og løypeplan

FNF Troms anbefaler kommunen å utarbeide en sti- og løypeplan. Denne skal sikre forvaltningen av eksisterende turløper, kartlegge behovet for nye løyper og sørge for etablering av nye løyper. I tillegg skal planen bidra til å legge til rette for aktiv transport (til fots eller pr. sykkel) mellom bosted, grønt områder, skoler osv.

FNF Troms vil presisere at turstier/turløyper er den anleggstypen den norske befolkningen bruker mest. Dette er langt hyppigere brukt enn for eksempel helsestudio og idrettshaller. Begge deler er selvfølgelig viktig, men aktivitetsformene med størst potensial til å øke aktivitetsnivået blir i dag gitt lavest prioritet. De økonomiske virkemidlene er i dag ikke tilpasset målene om å øke andelen fysisk aktive og samtidig redusere sosiale ulikheter. FNF Troms mener en økt satsing på friluftsliv og på sti- og løypeplan er et viktig steg i riktig retning og håper kommunen vil trekke fram dette i kommunal planstrategi. FNF Troms oppfordrer også Skånland kommune til å prioritere slike anlegg (stier og turløyper) i sin behandling av spillemiddelsøknader.

Strategier for fysisk aktivitet i friluft i vinterhalvåret

Kommunen bør ha særlige strategier for fysisk aktivitet i friluft i vinterhalvåret. Inaktive grupper trenger særlig stimuli til å komme opp og ut i den kalde og mørke årstiden. Som stikkord kan nevnes: Små isflater ved skoler og boområder, strøsandtiltak for eldre, differensiert tilrettelegging for ulike brukergrupper av skiløyper/lysløyper, parkeringsplasser og brøyting. Tid i idrettshaller, for små og smale aktiviteter, er også viktig.

Samarbeid med frivillige organisasjoner

Arbeidsformen for folkehelsearbeidet må være sektorovergripende og også omfatte frivillig sektor. Kommunene bør legge til rette for frikjøp av frivillighet også på dagtid. Kommunene bør i større grad ta et mer aktivt ansvar for å aktivisere inaktive grupper, samt innføre rutiner på å koble inaktive grupper opp mot aktivitetstilbudene i de frivillige organisasjonene for en reell og aktiv samhandling. Særlig egnede arenaer for denne koblingsfunksjonen er folkehelsekoordinator, familiesenter/helsestasjon, støttekontaktordningen, frisklivsentral, frivillighetssentral, FYSAK, psykisk helsevern og fysioterapeut.

Sikre friluftsområder for allmennheten

FNF Troms vil understreke viktigheten av å sikre friluftsområder for allmennheten og for framtidige generasjoner. Områdene kan sikres gjennom statlig sikring eller gjennom plan. Særlig viktig er nærfriluftsområder og lavterskelområder i nærheten av hvor folk bor. Å sikre grønne korridorer, "100-meterskoger", "by- / landsbyfjell", barnetråkk osv er essensielt for å tilrettelegge for at folk flest naturlig tar aktive valg i hverdagen. Dersom et grøntområde ligger lenger unna enn 500 meter fra boligen synker aktiviteten med nærmere 60 %. Kommunene må søke å ivareta de viktige områdene, særlig ved skoler, barnehager og boligområder, og båndlegge disse gjennom kommuneplanens arealdel. For å lykkes i å ivareta og planlegge for helsebringende grøntområder i nærmiljøet er det viktig å blant annet tenke på nærheten til bolig, at få eller ingen barrierer hemmer bruken og et variert innhold som resulterer i varierte opplevelser (ro, lek, kultur, "det ville" m.m.).

FNF Troms mener det er viktig at kommunen har minimum et friluftsområde som er tilgjengelig for alle gjennom universell utforming. Vi vil også understreke at "alle" nødvendigvis ikke må ha tilgang på alt. De aller fleste har behov for utfordringer i ulik grad og urørt natur er også en form for tilrettelegging. God, differensiert tilrettelegging må formes gjennom strategisk planlegging.

Friluftslivsområdene må tilrettelegges og driftes slik at de framstår som attraktive områder til bruk for hele befolkningen. For å møte folkehelseutfordringene trengs det økte økonomiske virkemidler i hele tiltakskjeden: sikring, tilrettelegging, forvaltning og drift, informasjon og aktivitetstiltak.

FNF Troms vil også understreke viktigheten av å ivareta de inngrepsfrie naturområdene som finnes i kommunen, samt aktivt å ta i bruk kartleggingene og verdivurderingene av friluftsområder fra samarbeidsprosjektet som ble igangsatt av Troms fylkeskommune. Å satse på kommunens vakre og storslagne natur vil både styrke folks trivsel og kommunens omdømme.

Aktiv bruk av kysten

Troms og Skånland har en fantastisk kyst som byr på storslagne opplevelser, tradisjoner og historie. Vi ber om at kysten med sine flotte muligheter for friluftsliv blir vektlagt i større grad. Seiling, roing og padling er aktiviteter som gjennom samarbeid med klubber og kystlag er aktiviteter som går an å gjennomføre uten store kostnader. Et konkret mål kan være at elevene skulle kunne ro eller padle før de forlater grunnskolen. Skånland har to aktive kystlag, Astafjord og Skånland kystlag, som kan være aktuelle samarbeidspartnere.

Møteplasser

Å tilrettelegge for møteplasser i friluft er et effektivt og nyttig virkemiddel for å kombinere fysisk aktivitet, naturopplevelser og sosiale nettverk.

Fra anleggsbygging til aktivitet

I arbeidet med økt fysisk aktivitet bør kommunen i større grad prioritere enkle, lavterskel aktivitetstilbud som er tilgjengelig for alle, framfor store ressurskrevende idrettsanlegg med høy brukerterskel.

Friluftsråd

FNF Troms anbefaler Skånland kommune å jobbe for å etablere et friluftsråd i Sør-Troms, eventuelt å tilslutte seg et allerede eksisterende friluftsråd i planperioden. Interkommunale friluftsråd vil bidra til mer effektiv utnytting av ressurser, regional prioritering, et kompetansesenter for friluftsliv, utgiftsfordeling mellom kommunene og koordinering av statlige, fylkeskommunale og kommunale midler. Friluftsliv kjenner ikke kommunegrensene og et interkommunalt samarbeid vil kunne være et effektivt og riktig grep for å ivareta folkehelse, trivsel og naturopplevelser i regionen.

Friluftslivets plass i forebyggende og helsefremmende arbeid må styrkes vesentlig. Kommunal planstrategi gir en utmerket anledning til å sette større fokus på friluftslivets betydelige rolle i folkehelsearbeidet. De økonomiske virkemidlene er i dag ikke tilpasset målene om å øke andelen fysisk aktive og samtidig redusere sosiale ulikheter. FNF Troms mener en økt satsing på friluftsliv er et viktig steg i riktig retning og håper kommunen vil trekke fram dette i kommunal planstrategi.

Miljøutfordringer

Oversikt over potensiell ENØK-besparelse og energiforbruk

Av kunnskapsgrunnlaget kommer det fram at husholdningsrelatert energiforbruk i Skånland er høyere enn landsgjennomsnittet og at kommunens estimerte potensial for å redusere energiforbruket ligger opp mot 2 GWh/år. FNF Troms ser positivt på at kommunen vil iverksette ENØK-tiltak for å påvirke til reduksjon og mener at nettopp energisparing og energieffektivisering bør ha hovedfokus i strategiplanen og tiden framover. FNF Troms vil også advare mot en storstilt utbygging av småkraftverk og uttrykke at dette ikke er en "hastesak". Vi har tillitt til at kartleggingsarbeidet som gjøres blir gjort grundig og med en samlet vurdering slik at eventuelt nye utbygginger ikke går ut over viktige verdier for natur, friluftsliv, folkehelse, biologisk mangfold m.m.

Langsiktig arealbruk

Biologisk mangfold

I kunnskapsgrunnlaget under 4.1.10 langsiktig arealbruk står det en beskrivelse av biologisk mangfold. FNF Troms synes det er positivt at Skånland uttrykker at det i tiden fremover vil være viktig å bevare ulike former for naturtyper i kommunen, og ikke bygge ned viktige habitater for sårbare lokale økosystemer. FNF Troms mener det vil være gunstig å trekke fram noen konkrete eksempler for hva en ønsker å ivareta av naturtyper i kommunen. Noen handfaste og konkrete punkter vil styrke planens nytte og vi tror det vil lette saksbehandlingen i kommunen om prioriterte områder er tydelig definert. FNF Troms vil i denne sammenheng foreslå at Stormyra, som er et regionalt til nasjonalt svært viktig kystmyrområde med kravfulle og uvanlige arter, spesifiseres som et konkret habitat / sårbart økosystem det er viktig å ivareta.

FNF Troms håper Skånland kommune tar innspillene til etterretning og ønsker lykke til med å ferdigstille den kommunale planstrategien.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
Troms Fylkeskommune